

Er regnvand det rene vand?

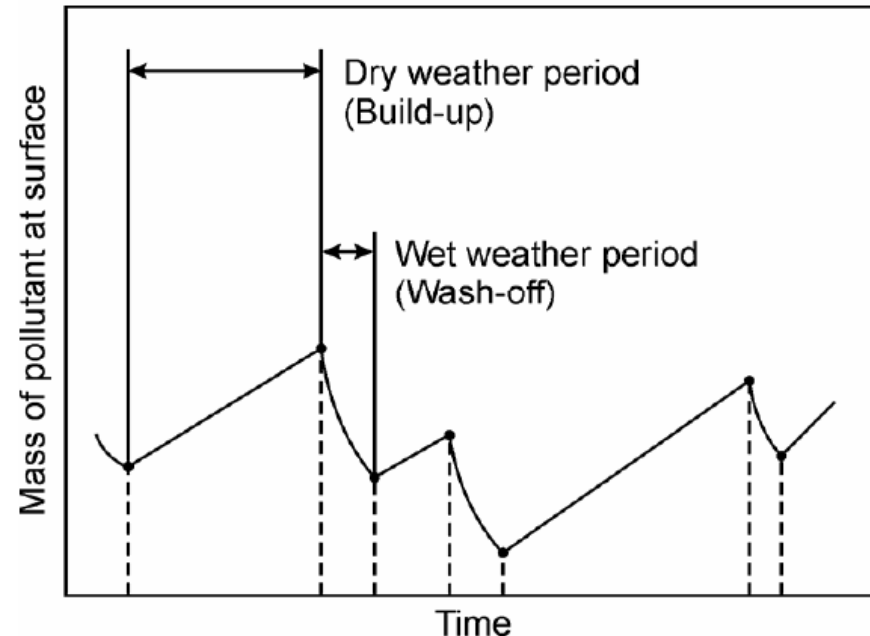
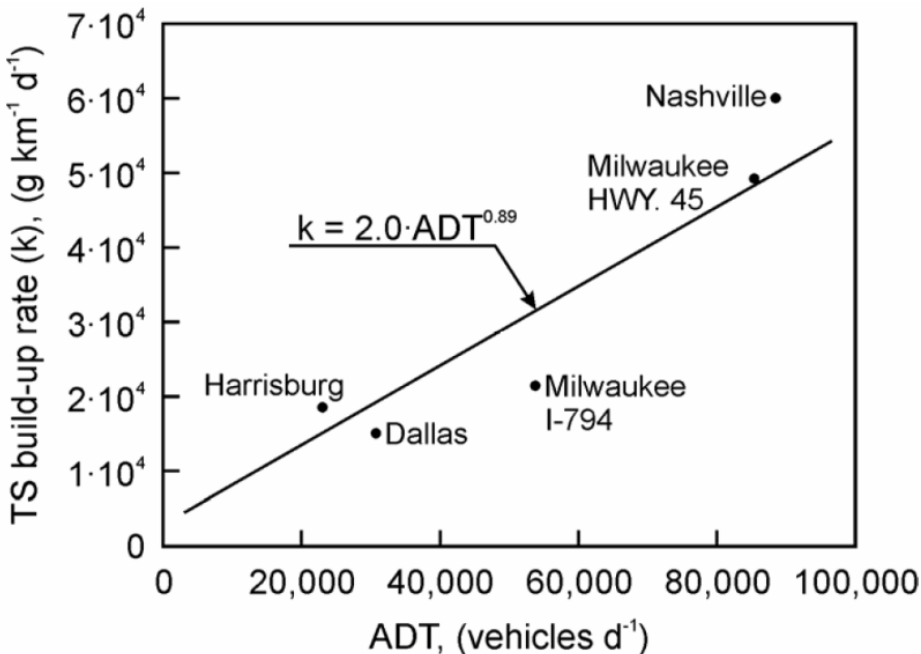
Separat regnvand: Det er rent - eller hva'?

Jes Vollertsen

Sektion for Miljøteknik, Aalborg Universitet

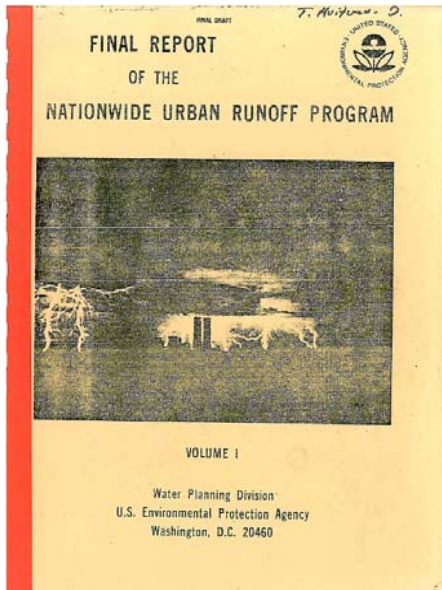
Kilder til stof i regnvand

- Atmosfærisk deposition (tør, våd)
- Bygningsmaterialer (tage, skilte, maling, osv)
- Spild på byoverflader
- Trafik

Stofindhold i separat regnvand:

i 1983 udgav
amerikanerne en
stor undersøgelse:
NURP

<u>Priority Pollutants Detected in 75 Percent or More of the NURP Samples</u>	
<u>Inorganics</u>	<u>Organics</u>
30. Lead (94%)	None
36. Zinc (94%)	
28. Copper (91%)	
<u>Priority Pollutants Detected in 50 percent to 74 percent of the NURP Samples</u>	
<u>Inorganics</u>	<u>Organics</u>
27. Chromium (58%)	None
23. Arsenic (52%)	
<u>Priority Pollutants Detected in 20 percent to 49 percent of the NURP Samples</u>	
<u>Inorganics</u>	<u>Organics</u>
26. Cadmium (48%)	105. Bis(2-ethylhexyl) phthalate (22%)
32. Nickel (43%)	3. α -Hexachlorocyclohexane (20%)
29. Cyanides (23%)	
<u>Priority Pollutants Detected in 10 percent to 19 percent of the NURP Samples</u>	
<u>Inorganics</u>	<u>Organics</u>
22. Antimony (13%)	12. α -Endosulfan (19%)
25. Beryllium (12%)	94. Pentachlorophenol (19%)
33. Selenium (11%)	7. Chlordane (17%)
	5. γ -Hexachlorocyclohexane (Lindane) (15%)
	122. Pyrene (15%)
	90. Phenol (14%)
	121. Phenanthrene (12%)
	47. Dichloromethane (methylene chloride) (11%)
	96. 4-Nitrophenol (10%)
	115. Chrysene (10%)
	117. Fluoranthene (16%)

¹ Based on 121 sample results received as of September 30, 1983, adjusted for quality control review. Does not include special metals samples.

Amerikanerne målte meget og fandt meget

Priority Pollutants Detected in 1 percent to 9 percent of the NURP Samples

- 51. Trichloromethane (9%)
- 120. Naphthalene (9%)
- 98. 2,4-Dimethyl phenol (8%)
- 109. Anthracene (7%)
- 2. Aldrin (6%)
- 6. δ-Hexachlorocyclohexane (6%)
- 9. DDE (6%)
- 11. Dieldrin (6%)
- 17. Heptachlor (6%)
- 58. 1,1,1-Trichloroethane (6%)
- 65. Trichloroethene (6%)
- 85. Ethylbenzene (6%)
- 102. Diethyl phthalate (6%)
- 103. Di-n-butyl phthalate (6%)
- 104. Di-n-octyl phthalate (6%)
- 106. Butyl benzyl phthalate (6%)*
- 114. Benzo(a)pyrene (6%)
- 4. β-Hexachlorocyclohexane (5%)
- 53. Trichlorofluoromethane (5%)²
- 66. Tetrachloroethene (5%)
- 78. Benzene (5%)
- 79. Chlorobenzene (5%)
- 111. Benzo(b)fluoranthene (5%)*
- 64. 1,2-trans-dichloroethene (4%)
- 110. Benzo(a)anthracene (4%)
- 19. Isophorone (3%)
- 52. Tetrachloromethane (carbon tetrachloride) (3%)
- 56. 1,1-Dichloroethane (3%)
- 87. Toluene (3%)
- 112. Benzo(k)fluoranthene (3%)
- 18. Heptachlor epoxide (2%)*
- 59. 1,1,2-Trichloroethane (2%)*
- 60. 1,1,2,2-Tetrachloroethane (2%)*
- 63. 1,1-Dichloroethene (2%)
- 68. 1,3-Dichloropropene (2%)*
- 113. Benzo(g,h,i)perylene (2%)
- 10. DDT (1%)*
- 43. PCB-1260 (1%)*
- 48. Chlorodibromomethane (1%)*
- 49. Dichlorobromomethane (1%)*
- 50. Tribromomethane (bromoform) (1%)*
- 57. 1,2-Dichloroethane (1%)*
- 67. 1,2-Dichloropropane (1%)*
- 91. 2-Chlorophenol (1%)*
- 95. 2-Nitrophenol (1%)*
- 99. p-Chloro-m-cresol (1%)*
- 101. Dimethyl phthalate (1%)*
- 116. Dibenzo(a,h)anthracene (1%)*
- 118. Fluorene (1%)*
- 119. Indeno(1,2,3-cd)pyrene (1%)*

Priority Pollutants Not Detected in NURP Samples

- 8. DDD
- 13. β-Endosulfan
- 14. Endosulfan sulfate
- 15. Endrin
- 16. Endrin aldehyde
- 21. Toxaphene
- 37. PCB-1016
- 38. PCB-1221
- 39. PCP-1232
- 40. PCB-1242
- 41. PCB-1248
- 42. PCB-1254
- 44. 2-Chloronaphthalene
- 45. Bromomethane (methyl bromide)
- 46. Chloromethane (methyl chloride)
- 54. Dichlorodifluoromethane (Freon-12)²
- 55. Chloroethane
- 61. Hexachloroethane
- 62. Chloroethene (vinyl chloride)
- 69. Hexachlorobutadiene
- 71. Bis(chloromethyl) ether²
- 72. Bis(chloroethyl) ether
- 73. Bis(chloroisopropyl) ether
- 74. 2-Chloroethyl vinyl ether
- 75. 4-Bromophenyl phenyl ether
- 76. 4-Chlorophenyl phenyl ether
- 77. Bis(2-chloroethoxy) methane
- 80. 1,2-Dichlorobenzene
- 81. 1,3-Dichlorobenzene
- 82. 1,4-Dichlorobenzene
- 83. 1,2,4-Trichlorobenzene
- 84. Hexachlorobenzene
- 86. Nitrobenzene
- 88. 2,4-Dinitrotoluene
- 89. 2,6-Dinitrotoluene
- 92. 2,4-Dichlorophenol
- 93. 2,4,6-Trichlorophenol
- 97. 2,4-Dinitrophenol
- 100. 4,6-Dinitro-o-cresol
- 107. Acenaphthene
- 108. Acenaphthylene
- 125. Di-n-propyl nitrosamine
- 127. 3,3'-Dichlorobenzidine

Pollutant	Frequency of Detection (%)	Detections/Samples ²	No
I. PESTICIDES			
3. α-Hexachlorocyclohexane	20	21/106	
5. γ-Hexachlorocyclohexane (Lindane)	15	15/100	
7. Chlordane	17	7/42	
12. α-Endosulfan	19	9/49	
II. METALS AND INORGANICS			
22. Antimony	13	14/106	
23. Arsenic	52	45/87	
25. Beryllium	12	11/94	
26. Cadmium ⁵	48	44/91	
27. Chromium ^{5,6}	58	47/81	
28. Copper ⁵	91	79/87	
29. Cyanides	23	16/71	
30. Lead ⁵	94	75/80	
32. Nickel ⁵	43	39/91	
33. Selenium	11	10/88	
36. Zinc ⁵	94	88/94	
IV. HALOGENATED ALIPHATICS			
47. Methane, dichloro-	11	3/28	
VII. PHENOLS AND CRESOLS			
90. Phenol	14	13/91	
94. Phenol, pentachloro-	19	21/111	
96. Phenol, 4-nitro-	10	11/107	
VIII. PHTHALATE ESTERS			
105. Phthalate, bis(2-ethylhexyl)	22	15/69	
IX. POLYCYCLIC AROMATIC HYDROCARBONS			
115. Chrysene	10	11/109	
117. Fluoranthene	16	17/109	
121. Phenanthrene	12	13/110	
122. Pyrene	15	16/110	

De kom frem til "event mean concentrations"

TABLE 5-11. MEDIAN EMCs FOR ALL SITES
IN DESIGNATED LAND USE CATEGORY

Pollutant		Residential		Mixed		Commercial		Open/Nonurban	
		Median	CV	Median	CV	Median	CV	Median	CV
BOD	mg/L	10.0	0.41	7.8	0.52	9.3	0.31	-	-
COD		73	0.55	65	0.58	57	0.39	40	0.78
TSS		101	0.96	67	1.14	69	0.85	70	2.92
Total Lead	µg/L	144	0.75	114	1.35	104	0.68	30	1.52
Total Copper		33	0.99	27	1.32	29	0.81	-	-
Total Zinc		135	0.84	154	0.78	226	1.07	195	0.66
Total Kjeldahl Nitrogen		1900	0.73	1288	0.50	1179	0.43	965	1.00
NO ₂ -N + NO ₃ -N		736	0.83	558	0.67	572	0.48	543	0.91
Total P		383	0.69	263	0.75	201	0.67	121	1.66
Soluble P		143	0.46	56	0.75	80	0.71	26	2.11

Tungmetaller og PAH i Norge i 90'erne

Table 4.4. Typical minimum and maximum SMC values for heavy metals and PAH based on stormwater runoff measurements from 7 catchments in Norway (Storhaug, 1996).

Pollutant (mg m^{-3})	Central urban areas	Residential areas	Commercial areas
Cd	0.1 – 0.5	0.1 – 0.4	0.1 – 0.5
Hg	0.2 – 1.2	< detection limit	< detection limit
Pb	1 – 33	1 – 8	1 – 19
Ni	3 – 190	1 – 10	1 – 11
Cr	1 – 170	1 – 12	1 – 7
Zn	10 – 300	5 – 140	8 – 92
Cu	6 – 120	3 – 15	4 – 31
PAH	0.1 – 2.7	0.1 – 0.8	0.01 – 0.3

NURP EMC for kobber: 29-33 mg m^{-3}

NURP EMC for zink: 135-226 mg m^{-3}

Tungmetaller og miljøfremmede stoffer i Danmark (Miljøprojekt 355)

Stof	Overfladeafstrømning	Indløb til kommunale renselanlæg		Vandkvalitetskrav
	Denne undersøgelse*	Miljøstyrelsen, 1994a**	Århus Amt, 1996***	Bek. 921 af 8.okt. 1996****
Bly	70	16-28	-	3,2/5,6
Cadmium	0,73	1,6-1,9	-	5,0/2,5
Chrom	16	29-53	-	10,0/1,0
Kobber	160	56-147	-	12,0/2,9
Kviksølv	0,079	1,1-3,4	-	1,0/0,3
Nikkel	19	31-46	-	160,0/8,3
Zink	370	198-270	-	110,0/86,0
Naphthalen	0,15	0,3-1,2	0,67-3,5	1
Phenanthren	0,53	0,5	0,21-1,2	-
Anthracen	0,088	<0,02-0,06	0,036-0,06	0,01
Trichlorbenzen	<0,02	<0,02	<0,01	0,1
Hexachlorbenzen	0,011	<0,07-<0,09	<0,01	0,01
Dichlorphenol	0,025	<0,1-<0,9	0,16-0,22	10
Pentachlorphenol	0,045	<0,14-0,2	0,05-0,08	1
Nonylphenol	5,7	<9,5-39	12-52	-
DEHP	32	123-247	27-47	-
DOP	1,4	85-444	0,59-1,1	-

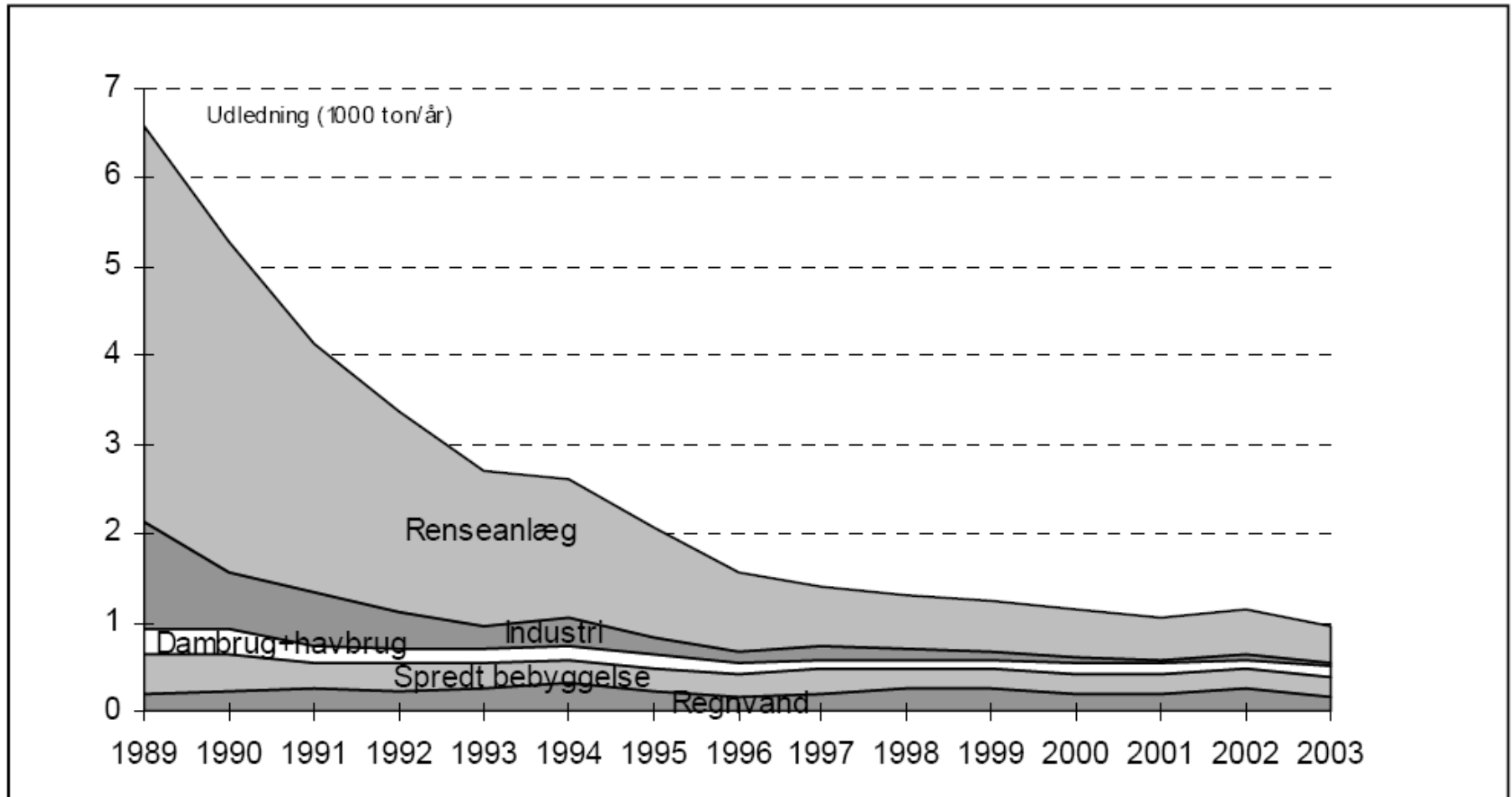
Har stofindholdet i regnvand ændre sig?

- Amerikanerne har fulgt op på NURP undersøgelsen
- For nyligt konkluderede man, at bortset fra bly, har indholdet af forurenende stoffer i separat regnvand ikke ændret sig de sidste 30-40 år
- Værdierne som amerikanerne fandt i NURP undersøgelsen for 30-40 år siden passer til nutidens forhold i Danmark (bortset fra bly)

Gener ved udledning af separat regnvand

- Fysiske gener (erosion, oversvømmelse, osv)
- Eutrofiering
- Toksiske effekter

Eutrofiering: fosfor fra regnbetingede udledninger kan være væsentlig

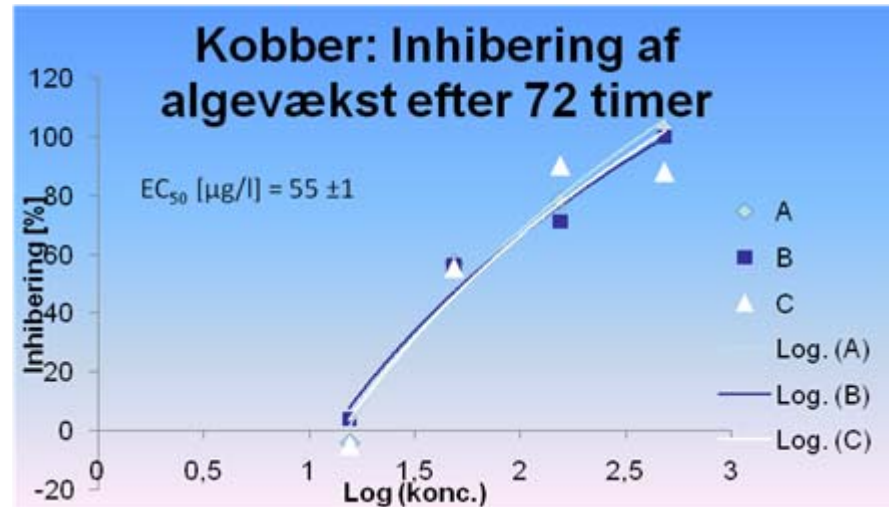
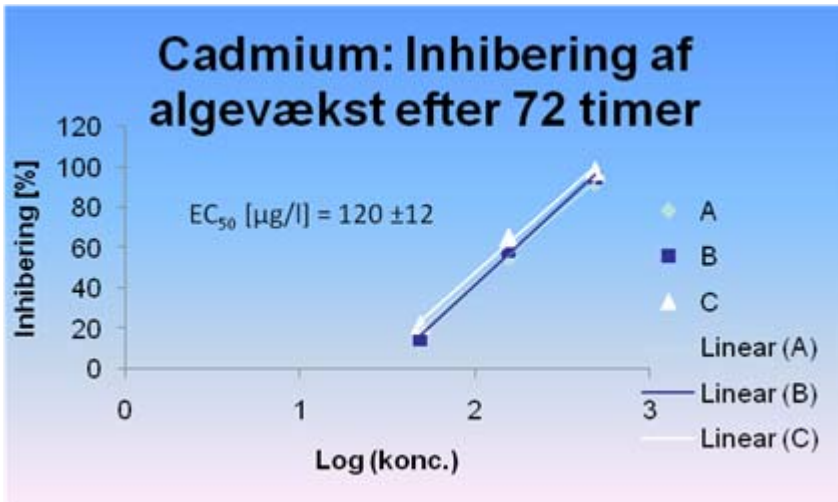
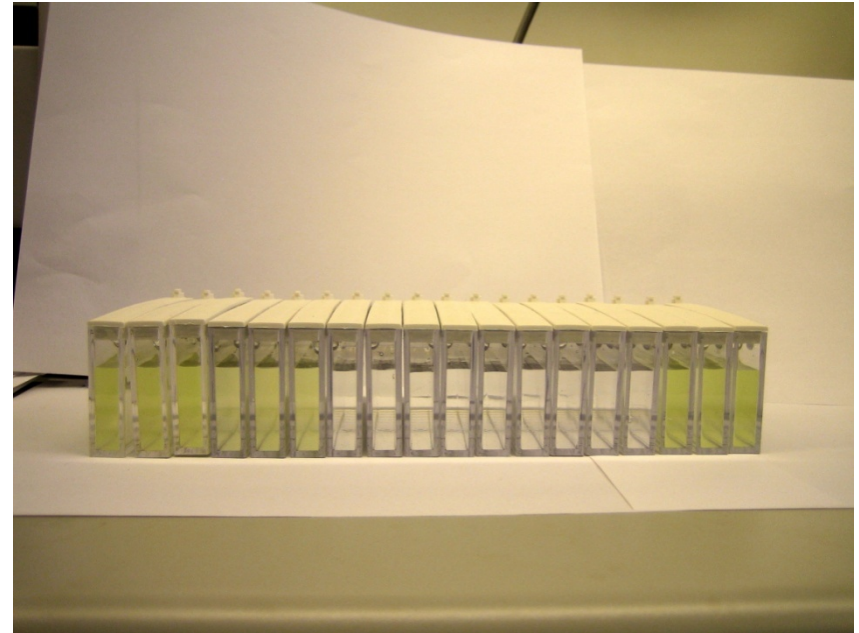
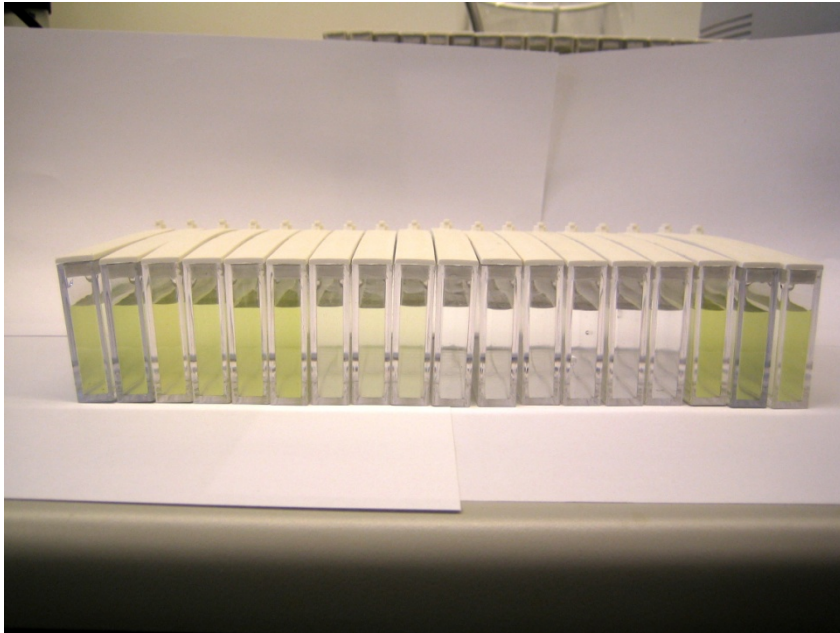
FIGUR 8.6

UDLEDNINGEN AF FOSFOR FRA PUNKTKILDERNE I PERIODE FRA 1989 TIL 2003.

Toksicitet: betyder miljøfremmede stofferne i regnvand noget?

- Akut toksicitet
  - Målinger af fx LC_{50} på forskellige arter
  - Muligt at korrelerer udledninger med toksicitet
- Akkumuleret toksicitet i nærrecipienten
  - Undersøgelse af nærrecipients fauna
  - Hvilket stof kommer den toksiske virkning fra?
  - Kan man opstille massebalancer?
- Akkumuleret toksicitet i global fødekæde
  - Undersøgelser af global fauna
  - Yderst vanskeligt at spore tilbage til kilder

Målemetode for toksicitet – fx algetox

Akutte effekter i fuld skala

- amerikanske og canadiske undersøgelser af separat regnvand

96

J. Marsalek et al. / Urban Water 1 (1999) 91–103

Table 4
Toxicity detection at the sites sampled: frequencies and mean TPV^a

Site name	Land use	Nos. of tests	No toxicity (%)	Potential toxicity (%)	Moderate toxicity (%)	Severe toxicity (%)	Mean TPV
<i>Stormwater sites</i>							
Skyway Bridge MLDH	H	125	44.8	11.7	24.2	19.3	1.17
Urban Creek Kingston	C, R	35	57.1	20	22.9	0	0.63
Parking Lot Kingston	C	40	62.5	12.5	22.5	2.5	0.65
Pond Outflow Kingston	B	35	51.4	34.3	14.3	0	0.63
Highway 2 Scarborough	H	15	40	33.3	26.7	0	0.87
401 MLDH Scarborough	H	14	21.5	35.7	21.4	21.4	1.43
SW Pond Inflow Scarborough	H, R	15	60	26.7	13.3	0	0.53
SW Pond Outflow Scarborough	B	15	60	33.3	6.7	0	0.47
<i>CSO sites</i>							
Kenilworth St.	I, C	15	60	27	13	0	0.53
Lawrence Avenue	R	30	60	30	6.7	3.3	0.53
Melvin Avenue	R	30	63.3	26.7	10	0	0.47
Parkdale Street	I, C	30	56.7	36.7	3.3	3.3	0.53
Queenston Road	R	25	72	43.3	3.4	0	0.52
Royal Avenue	R	30	53.3	43.3	3.4	0	0.50
Sterling Avenue	Inst.	20	45	30	25	0	0.80

^a B is the BMP outfall, C the Commercial, H the Highway, I the Industrial, R the Residential and Inst. the Institutional land use. MLDH is the Multi Lane Divided Highway, TPV the Toxicity Point Value and SW Stormwater.

Akutte effekter: variation over en regnhændelse

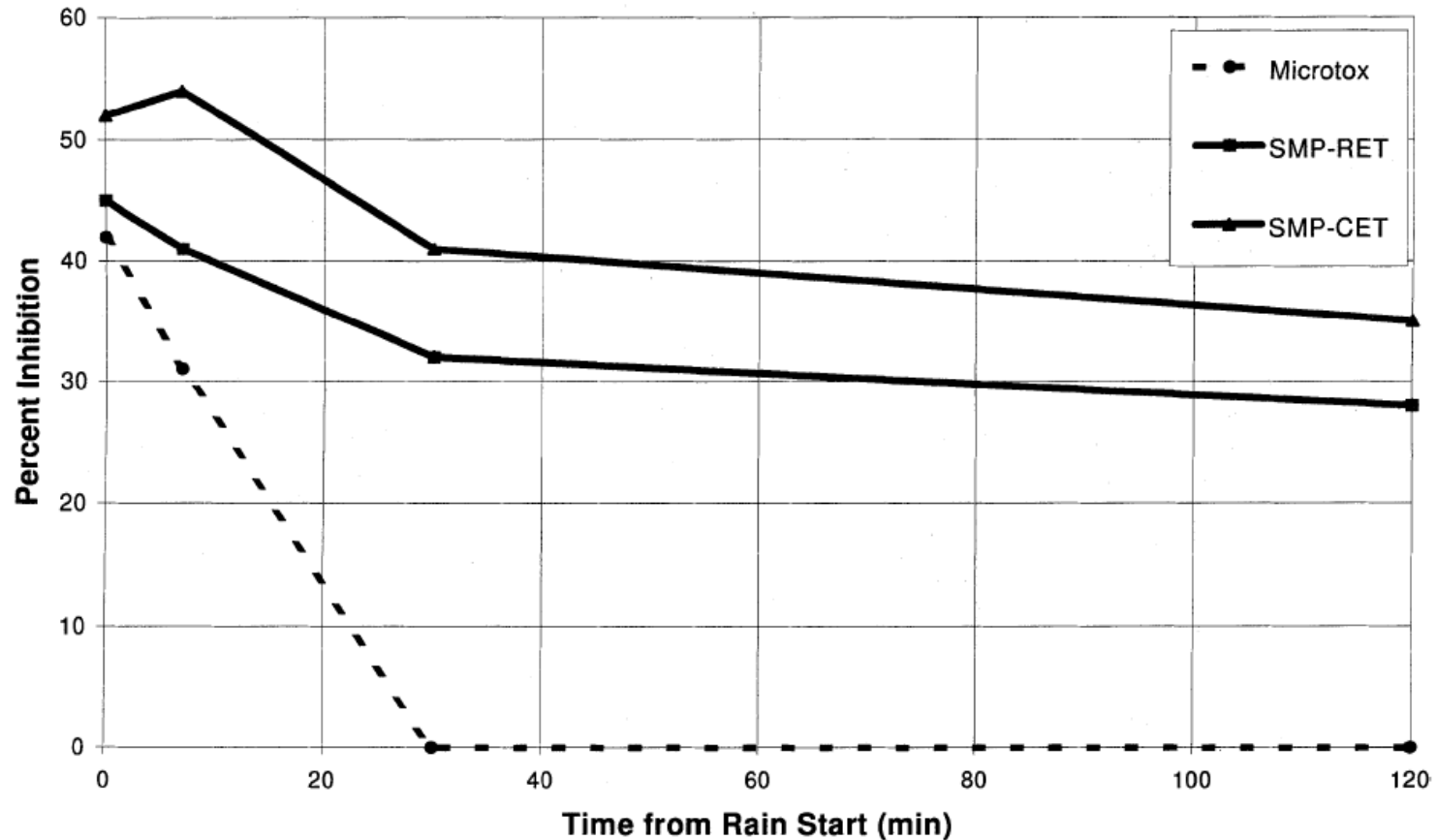
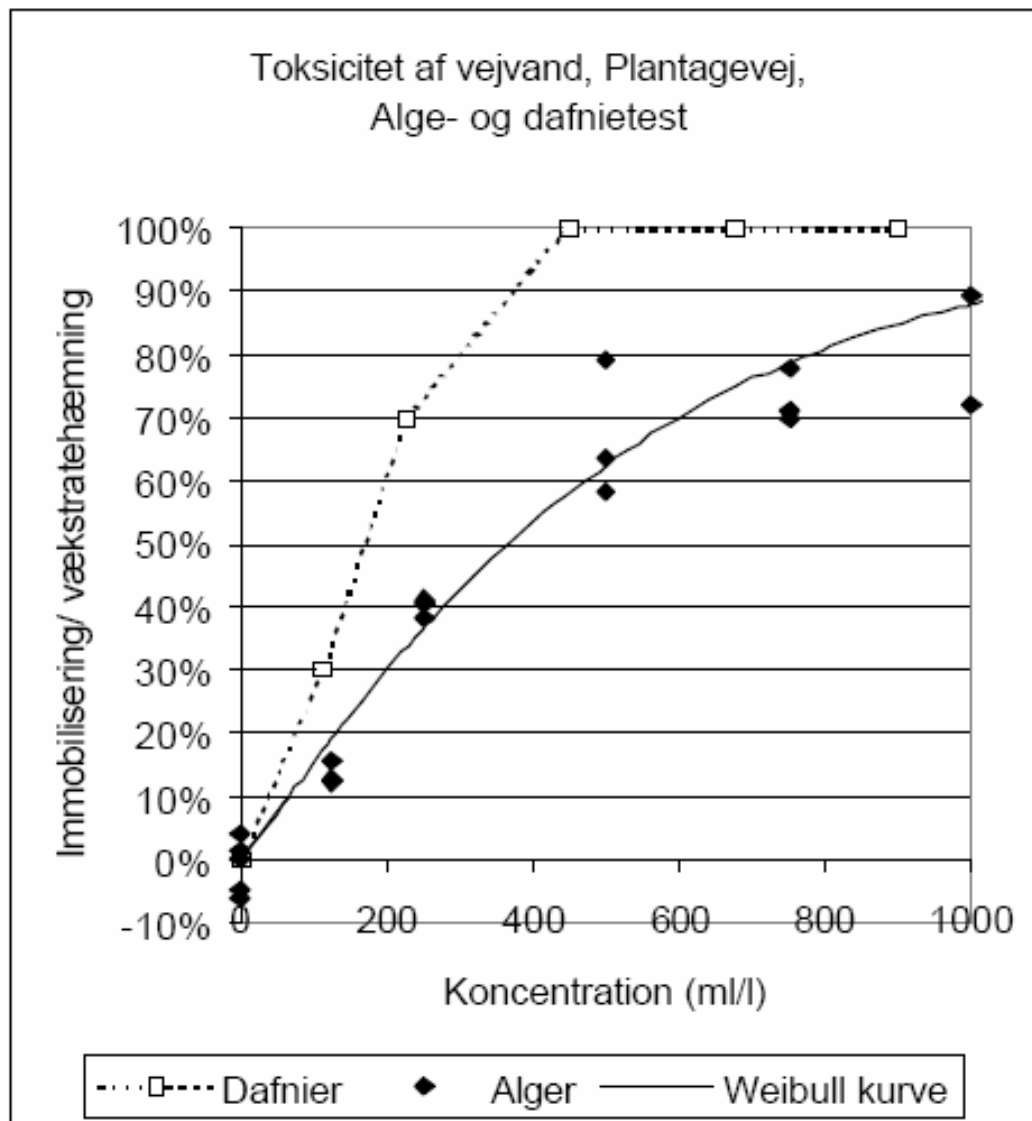

Fig. 1. Toxicity variation during a runoff event (Highway Bridge in Burlington, 22 September 1996).

Akutte effekter: Danmark (Miljøprojekt 610)

Akkumulerede effekter

- Yderst vanskeligt at knytte årsag og virkning sammen
- Når der er akutte effekter må det formodes, at der er akkumulerede effekter ved væsentligt lavere koncentrationer
- Det er ikke muligt at ekstrapolere fra en akut effekt til en akkumuleret effekt
- Akkumulerede effekter sker ofte som et samspil mellem mange stoffer

Forsigtighedsprincippet

- Vi ved:
  - Afstrømmet regnvand indeholder så meget fosfor, at det kan have betydning for lokale recipienter
  - Afstrømmet regnvand kan indeholde akut toksiske koncentrationer af tungmetaller og organiske miljøfremmede stoffer
- Vi ved ikke:
  - Hvor væsentlig den akkumulerede toksitet er
  - Omfanget af stofophobning i fødekæden
  - Hvor store andre kilder er i forhold til regnvand
- Vi skal vælge, om vi vil være forsigtige eller ej

Hvad gør man andre steder ved separat regnvandsudledning?

- I Europa har man ikke gjort ret meget, man har primært opfattet overløb fra fællessystemer som problematiske
  - Separat regnvand ledes direkte ud, evt. gennem forsinkelsesbassin
- I USA og Canada besluttede man i 70'erne at anvende forsigtighedsprincippet, og man har systematisk renset separat regnvand siden
  - Amerikanerne har erfaringstal og dimensioneringspraksis for samtlige teknologier

Fremtiden

- Det er som bekendt svært at spå om fremtiden
- De sidste 30-40 år er kun ét stof blevet effektivt udfaset, nemlig bly
- Over de sidste 30-40 år er der dukket yderligere stoffer op, som er kommet i fokus
- Forsvinder kilderne til forurening i fremtiden? Trafik? Bygningsmaterialer?
- Kommer der 'nye til for de gamle som faldt'? Fx pesticider i maling, flammehæmmere, ...
- Skal vi følge forsigtighedsprincippet?